

9.4.2019

Vanhusneuvoston kokous

Aika: 6.3.2019 klo 14.00-15.36

Paikka: Keskustakirjasto Oodi, oppimistila 3 (2.krs)

Osallistujat: ~~Laura Varjokari~~ Veijo Lehto (puheenjohtaja), Mirja Arajärvi, Timo Auranen, Pirjo-Liisa Kangasniemi, Erja Kauppinen, Lena Lindberg, Markus Löfström, Seija Meripaasi, Anne Nissinen, ~~Heli Rantanen~~, ~~Titta Reunanen~~, Marja Ruotsalainen, ~~Silva Sipenkoski~~ Minna Ekman, Satu Luomajoki, Olli Salin, ~~Johanna Seppälä~~, Lala Sjöblom, ~~Pirkko Telaranta~~, Pirjo Tujula, ~~Toivo Tupin~~ Irma Kähäri ja Outi Paulig (sihteeri)

Asiantuntija, kohta 4: kirjastonhoitaja Auli Aho

1. Kokouksen avaaminen ja osallistujien toteaminen

Laura Varjokarilla oli työeste. Veijo Lehto toimi puheenjohtajana ja avasi kokouksen klo 14.00. Todettiin, että muita poissaolijoita olivat Pirkko Telaranta sekä Toivo Tupin, jonka varahenkilö Irma Kähäri oli paikalla.

2. Kaupunginkirjaston palvelut ja ikääntyneet asiakkaat

Kirjastonhoitaja Auli Aho jatkoi Oodin esittelyä, joka oli aloitettu kierroksella ennen kokousta. Hän vastasi etukäteen lähetettyihin kysymyksiin: Mitä tiedetään Oodin kävijäkunnan ikärakenteesta ja miten ikäihmiset ovat löytäneet Oodin? Ikärakenteesta ei ole tilasto- tms. tietoja. Tähän mennessä on nähty, että ikäihmisiä käy runsaasti arkipäivisin ja heitä on myös opastuskierroksilla. Kävijöissä on iäkkäitä pariskuntia, kaveriporukoita ja isovanhempia lastenlasten kanssa. Yhdistyksissä, jotka käyttävät kokoontumistiloja, on eläkeikäisten yhdistyksiä. Myös eri toiminnoissa, erityisesti Enterin digineuvonnassa ikäihmisiä on paljon. Tätä neuvontaa on kahdesti viikossa ja se on aina täynnä. Ompelukoneiden käytössä ikäihmiset ovat opastaneet nuorempia. Lisäksi on vielä alkamassa uusia toimintoja päiväsaikaan, esim. shakkikerho.

Miten palveluissa on huomioitu ikäystävällisyys? Itsepalvelu on pääperiaate. Lainausautomaattien lähellä on aina myös infopisteet. Niistä tavoittaa työntekijän, joka auttaa automaatin käytössä. Kaikki palautukset tehdään alakerran automaattiin, jotta kirjoja ei tarvitse kantaa mukana. Asiakaspalautteen perusteella tehdään vielä "hienosäätöä". Korkeampia istuimia on toivottu ja niitä aiotaan hankkia. Palautetta on tullut myös pitkistä välimatkoista. Tulossa on kaksi pyörätuolia. Iäkkäämmiltä ihmisiltä on tullut paljon toiveita vhs-kasettien, diojen ja kaitafilmiin digitointilaitteista. Niitä yritetään hankkia, mutta se on osoittautunut vaikeaksi.

Kaikkia tiloja ja välineitä saa varattua Varaamo-palvelun kautta. Tiloihin on suuri kysyntä. Esteettömyyden suhteen Oodissa on onnistuttu hyvin, myös esteettömyysasiamiehen näkökulmasta. Sisääntulo on esteetön, eikä kynnyksiä ole. Opasteisiin on panostettu paljon. "Puhuva" hissi auttaa näkövammaisia ja rullaportaisissa on symbolit kulkusuunnasta värisokeille. Vessoissa on erikorkuisia käsienpesupaikkoja ja pöytiä.

9.4.2019

Autolla tuleville on invapaikkoja ja saattopaikka. Isoissa tiloissa on induktiosilmukat ja muuallekin niitä on tulossa. Yläkerran Kirjaitaivaassa on materiaaleilla saatu hälyäänet vaimennettua yllättävänkin hyvin. Esteettömyys on onnistuneesti liitetty esteettisyyteen.

Oodin kaikki 55 työntekijää siirtyivät kaupungin muista kirjastoista. Uusia virkoja ei tullut. Varsinaisten työntekijöiden lisäksi siviilipalvelumiehiä on pyörittämässä kirjojen palautusrumbaa. Työyhteisönä Oodi on koettu hyväksi.

Kaupunginkirjaston erityispalvelut niille, joille kirjastossa asioiminen on hankalaa: Kotikirjasto on toiminut jo pitkään. Sen asiakkaille tuodaan kirjakassi kotiin kerran kuussa. Kirjojen määrä ja laatu riippuu asiakkaan omista toiveista, mutta suosituksiakin annetaan niitä haluaville. Kotikirjastolla on nykyisin n. 400 asiakasta ja työntekijöitä on viisi. Kotikirjastoa ei ehkä riittävän hyvin tunneta. Asiakkaita saisi olla enemmänkin. Celia-tunnuksilla saa lainata äänikirjoja. Tunnukset saa kirjastosta. Niiden saaminen ei edellytä lääkärintodistusta.

Kirjastoverkon tulevaisuudennäkymät ovat Auli Ahon mukaan hyvät. Lähikirjastoja ei olla lakkauttamassa. Ainoastaan vanhassa Postitalossa toiminut Kirjasto10 lakkautettiin Oodin myötä.

Saatu selostus sekä kiertokäynnin opastus merkittiin kiitoksella tiedoksi.

3. Asialistan hyväksyminen

Palattiin muihin asialistan asioihin. Asialista hyväksyttiin.

4. Edellisen kokouksen muistio

Edellisen kokouksen muistio oli jaettu 12.2.2019. Siihen ei ollut huomautettavaa ja se hyväksyttiin.

5. Kaupungin neuvontayksikön palvelut

Asiaa esitteli neuvontapäällikkö Anne Nissinen. Neuvontayksikkö toimii nykyään kolmessa paikassa. Työntekijöitä on kymmenen. Yksi palvelupiste on Oodin alakerrassa. Puhelinpalvelu hoidetaan kaupungintalolla. Lisäksi on palvelupiste maistraatissa ja siellä on aina paikalla kaksi neuvojaa. Palvelukokonaisuus on nimeltään International House of Helsinki (IHH). Siinä on mukana maistraatin lisäksi muitakin valtion palveluita. IHH palvelee käytännössä lähinnä maahanmuuttajia. Se siirtyy maistraatin mukana Sörnäisiin tämän vuoden aikana.

Neuvonnan palvelumuodot ovat ”face to face”, puhelin ja chatti. Sähköpostipalvelua ei enää ole. Anne kertoi tietoja asiakaskontaktien määrästä viime vuonna. Neuvonnassa on huomattu, että paikka vaikuttaa siihen, miten kysymykset painottuvat.

Kaupungilla oli aiemmin erikseen maahanmuuttajien neuvonta. Nyt ne on yhdistetty. Pyritään siihen, että kaikki osaavat kaikkea ja ettei palvelu henkilöidy. Kieliosaamista on nyt noin 10 kielellä. Venäjänkielistä neuvontaa ei ole tällä hetkellä vakanssitilanteesta johtuen. Yhdenvertaisuuden kannalta tämä on puute, kun kyse on Helsingin suurimmasta vieraskielisten ryhmästä. Maistraatissa tosin muut palvelupisteet auttavat venäjänkielisessä neuvonnassa. Venäjänkielisille on myös muita palveluita.

9.4.2019

Neuvonnassa seurataan kaupungille tulevia palautteita. Palautteenantomahdollisuus on kaikilla kaupungin nettisivuilla. Pääsivulta tulleet palautteet ohjataan oikealle toimialalle. Palautejärjestelmän "kysyntäpiikkejä" seuraamalla näkee, mitkä aiheet tuottavat paljon yhteydenottoja. Neuvontayksikkö voi saamiensa kysymysten ja palautteiden perusteella viestittää kaupungin toimialoille ja muille tahoille, mistä asioista kaivataan lisää tiedottamista.

Merkittiin tiedoksi saatu informaatio.

6. Lausunto valtuutettu Terhi Koulumiehen aloitteesta, lähetekeskustelu

Aloite Helsingin kaupungin vanhuspalveluiden laadun varmistamisesta oli jaettu vanhusneuvostolle 5.2.2019. Lausunto on pyydetty 30.4. mennessä. Todettiin, että ostopalveluista on nyt paljon keskustelua julkisuudessa. Vanhusneuvosto käsittelee asiaa tarkemmin toukokuun kokouksessaan. Seija Meripaasi totesi, että valvontaraportti on lähetetty jaettavaksi vanhusneuvostolle. Valvonta on painottunut kumppanuuteen. Yksikköön on saatu uusi vakanssi valvontatoiminnan vahvistamiseksi.

Seija kertoi lisäksi, että kotihoidon henkilöstötilanne on heikentynyt merkittävästi ja tämä ei koske pelkästään pääkaupunkiseutua. Muutos alkoi viime keväänä ja on jatkunut siitä asti. Myös kaupungin sijaisvälitys Seure potee työntekijäpulaa. Vakansseja on edelleen auki, vaikka kotihoidon henkilöstön palkkoja on korotettu.

Kotihoidon palveluja ollaan nyt järjestelemässä uudelleen niin, että kaikki uudet ja sairaalasta kotiutuvat kotihoidon asiakkaat ohjautuvat jatkossa uuden kuntouttavan arviointiyksikön kautta. Yksikkö aloittaa 1.9.2019. Sinne siirtyy nykyinen kotiutustiimi ja myös uusia vakansseja on saatu.

Käytiin keskustelua Koulumiehen aloitteeseen ja vasemmiston ryhmäaloitteeseen (kohta 7) annettavista vastauksista. Vanhuspalvelujen tilanteesta on annettu lausuntoja jo aiemmin ja niistä saadaan pohjaa näille lausunnoille. Marja Ruotsalainen huomautti, että omaishoidon lyhytaikaisoidon palvelut ovat tärkeä osa vanhuspalveluita.

Kysyttiin, tekeekö Helsinki työsopimusten ketjuttamista, vai saako pätevä työntekijä vakinaisen paikan? Seija totesi, että kaikkii tehtäviin pätevät ja sopivat saavat vakinaisen paikan hakuprosessin jälkeen ainakin vanhuspalveluissa. Kaikki eivät sitä tosin haluakaan. Pohdittiin, ovatko hoitajien työolot kunnossa ja onko Helsingin vanhuspalvelut jätetty liikaa kotihoidon varaan.

Olli totesi kaupungin rahatilanteesta, että ylijäämää on tullut viime vuonna huomattavasti enemmän kuin odotettiin. Toisaalta työntekijäpula ei johdu rahan puutteesta, kun vakanssit ja palkkarahat ovat olemassa.

Merkittiin tiedoksi käyty keskustelu ja valtuutettiin sihteeri laatimaan seuraavaan kokoukseen lopullisen luonnoksen neuvoston kannanotoksi myös siten, että siinä huomioitu omaishoitoa ja kaupungin ylijäämän käyttöä koskevia seikkoja.

7. Lausunto vasemmiston ryhmäaloitteesta, lähetekeskustelu

Vasemmiston ryhmäaloite – vanhusten hoiva kuntoon! oli jaettu asialistan liitteenä. Lausunto on pyydetty 4.6. mennessä. Käytiin lähetekeskustelua kohdan 6 yhteydessä. Tämän ja aiempien lausuntojen pohjalta laaditaan lausuntoluonnos käsiteltäväksi.

9.4.2019

8. Ehdotus Helsinki-mitalin hakemiseksi

Työvaliokunta ehdotti, että vanhusneuvosto tekee esityksen Helsinki-mitalista Pirkko Telarannalle. Hän on toiminut kaupungin eri luottamustehtävissä vuodesta 1986 alkaen. (Ansioluettelo lähetettiin erikseen ti 5.3.) Viime vuonna vanhusneuvosto esitti Helsinki-mitalia Ritva Rautiolle, joka toimi vanhus- ja vammaisneuvostoissa yhteensä n. 12 vuotta. Mitalia ei myönnetty.

Kaupunki myöntää automaattisesti Helsinki-mitalin 20 vuotta tietyissä kaupungin luottamustehtävissä toimineille. Mitalia voidaan tosin myös esittää muidenkin ansioiden perusteella. Todettiin, että luottamustehtävävuodet eivät Pirkko Telarannan kohdalla täyty. Päätettiin, että mitalia ei lähdetä esittämään.

9. Kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja Stadin ikäohjelman eteneminen

Ikäohjelman toimenpiteistä tehty uusi taulukko oli jaettu 5.3. Siihen tulee vielä täydennyksiä, mm. verkostojen vastuuhenkilöitä ei ole vielä nimetty. Toimenpiteistä valtaosa on ennestään toimialojen talous- ja toimintasuunnitelmissa. Valmistelijat olivat saaneet ohjeen, että ikäohjelmaan ei kuitenkaan kirjata sellaista, joka sisältyy jo ennestään johonkin kaupungin toimintaohjelmaan.

Vielä ei tiedetä, milloin HYTE-ohjelmaa ja ikäohjelmaa käsitellään kaupunginhallituksessa ja valtuustossa. Ikäohjelma on vanhusneuvoston ja apulaispormestarien tapaamisen aihe 15.5.

Toimenpidekokonaisuuksien verkostojen yhteinen aloitustilaisuus on 12.4. klo 12-16 kaupungintalon juhlasalissa. Kutsu on jaettu myös vanhusneuvoston jäsenille. Kutsua jaetaan laajasti muillekin tahoille, mm. (HEJ ry:n) eläkeläisjärjestöille.

Keskustelussa tuotiin esille mm. seuraavaa:

- Toimenpiteissä ei ole edelleenkään lähipalveluiden turvaamista, mikä on vanhusneuvoston mielestä ykkösasia.
- On ongelmallinen periaate, että muiden ohjelmien kanssa päällekkäisiä tavoitteita ei saisi olla. Vanhuspalvelulaissa sanotaan, mitä tämän ns. ikääntyvien hyvinvointisuunnitelman pitää sisältää. Lain velvoittamat asiat tulee todeta, olipa päällekkäisyyksiä tai ei.
- Päällekkäisyyksiä sitä paitsi kuitenkin on, esim. liikkumishjelmaan nähden. Samoja asioita on vastuutettu eri toimialoille eri ohjelmissa. Tämä tulisi korjata.
- Viestintä nähdään ohjelmassa lähinnä yhdensuuntaisena, ylhäältä alaspäin suuntautuvana. Tämä on puute. Kaupunki voisi tukea eläkeläisjärjestöjen viestintää.
- Yleisvire on, että tämä on "trendikkäille, valveutuneille, digimaailmassa oleville ja kantaväestöön kuuluville ihmisille tehty ohjelma."
- Toimenpiteistä puuttuu konkretia. "Huomioiminen" ei riitä.

Sovittiin, että paneudutaan taulukkoliitteeseen ja otetaan asia esiin seuraavassa kokouksessa. Nyt ei ollut vielä valmiutta kannanoton tekemiseen.

10. Muut asiat

- Digitalisaatiojohtaja Mikko Rusaman tapaaminen vammaisneuvoston kanssa on vireillä. Vammaisneuvosto odottaa vielä Rusaman vastausta, sopiiko ajankohta hänelle. Tässä tapauksessa pidetään vammais- ja vanhusneuvostojen yhteiskokouksena. [Siht. huom. ajankohta on 4.6. klo 14-15, paikkana kaupunginhallituksen istuntosali.]

9.4.2019

- HSL-asia ja eteneminen: Markus Löfström kertoi kuulumiset 6.2. tapaamisesta HSL:n hallituksen kanssa. Vanhusneuvoston viesti seniorialennuksen laajentamisesta torjuttiin edelleen, perusteena raha. Ehkä ikärajan alentaminen 65 vuoteen sai hieman ymmärrystä. Rollaattoriasiakaan ei etene. Pikemminkin maksuttomuus poistetaan lastenvaunuiltaakin sillä perusteella, että matkoista niin pieni osa maksetaan nykyisin kuljettajalle. Jatketaan yhteydenpitoa HSL:n johtokuntaan. Vaikutelma on, että vanhusneuvostoa kuitenkin halutaan kuulla. Todettiin, että rollaattoriasiasta on uusi valtuustoaloite.
- Yhdenvertaisuussuunnitelman valmistelu: Kuulemistilaisuudessa 1.3. olivat paikalla vanhusneuvoston edustajina Olli ja Mirja. Kuultiin terveiset tilaisuudesta. Monenlaisia asioita oli esillä: mm. kieli-, kulttuuri- ja uskonnolliset vähemmistöt, vammaiset, sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt. Yhdenvertaisuuteen voi liittyä positiivinen erityiskohtelu, anonyymi rekrytointi, sukupuolineutraalit pukutilat uimahalleissa, esteettömyys, henkilöstön koulutus ja palveluneuvonta. Jo syrjinnän pelko voi vaikuttaa käyttäytymiseen Yhdenvertaisuussuunnitelma päivitetään syksyyn mennessä. Yhdenvertaisuuden nykytilaa koskevaan [kyselyyn](#) voi vastata vielä 10.3. asti. Kysely on koettu raskaaksi ja siihen ei ehkä moni ikäihminen vastaa. Todettiin, että vanhusneuvosto ottaa kantaa suunnitelmaan, kun siitä on saatavilla luonnos. On ryhmiä, kuten iäkkäät romaninaiset, jotka ovat todella ulkopuolisia yhteiskunnassa. Olli jakoi oppaan Moninaisuus – opas vanhusneuvostoille. [Linkki oppaaseen](#). [Sitä voidaan tarvittaessa tilata lisää, siht.huom.]

11. Ilmoitusasiat

- Helsingin osallisuusmallin arviointitilaisuus on 11.4. klo 17.00-20.00 kaupungintalolla. Siihen haluttaisiin noin viisi vanhusneuvoston edustajaa. Lisätietoja ja kutsu on tulossa myöhemmin. Tarkoitus on arvioida osallisuusmallin osa-alueita, myös ns. vaikuttajatoimielinten eli mm. vanhusneuvoston toimintaa. Paikallaolijoista ilmoittautuivat halukkaiksi Olli ja Lala ja Marja varalla. Kysytään myös Lauraa ja Pirkkoa. [Molemmat ovat tulossa, siht. huom.]
- Roihuvuoressa on la 9.3. kirjamessut, jossa on monipuolinen ohjelma.
- HEJ:n vaalipaneelit alkavat 11.3. Mirja kertoi, keitä on tulossa panelisteiksi Malmille. Aiheina ovat lähinnä sote-palvelut, ikäihmisten syrjäytyminen ja kotihoito.
- Helsingin väestötiedot vuodelta 2018 ovat ilmestyneet. Iäkkäiden määrät eri osa-alueilla ovat kiinnostavaa tietoa. Linkitetään tilastot kokousmuistioon.

12. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.36.

Puheenjohtaja
Veijo Lehto

Sihteeri
Outi Paulig